

REZESSY LÁSZLÓ tanszékvezető főiskolai tanár:

## DALBETÉTEK MOLIERE: ÚRHATNÁM POLGÁR CÍMŰ VÍGJÁTEKAHOZ

Balzac írja Molière (1622—1673) vígjátékairól: „Jóllehet egy meghatározott kor ölében fogantak, bennük az egész emberiség szíve dobog.” Valóban Molière nemcsak kortársaihoz szólt, hanem halála után, 285 évvel, ma is úgy érezzük, hogy minket neveltet, minket gondolkodtat, minket gúnyol, egyszerűen minket nevel.

A múlt századvégi magyar színi kritika büszkén vallja, hogy a Comedie Française után a budapesti Nemzeti Színház szolgálja legeredményesebben a Molière-kultuszt. 1883-ban nem kevesebb, mint 12 Molière-vígjátékot tart műsorán Nemzeti Színházunk. Az Úrhatnám polgárt 1881 februárjában mutatja be Csiky Gergely kitűnő fordításában.

De mi is büszkén jegyezhetjük az Egri Pedagógiai Főiskola évkönyvébe a tény, hogy az egri diákok 112 évvel előzték meg a budapesti Nemzeti Színházat. Az egri kollégium diákjai ugyanis 1769-ben mutatták be az Úrhatnám polgárt a következő hosszú címmel: „Fennhéjázó és a maga sorsával meg nem elégedő ember bolondsága, melyet az Egri Diszes ifjúság, ugyanott lakó nemesség előtt játszott hazájának nyelvén, más országoknak Ditséretes szokását ebben követni akarván 1769 esztendőben.” (Molière válogatott vígjátékai, II. kötet, 551. oldal.)

Ez volt az első Molière-bemutató Magyarországon. A mai egri Dobó gimnáziumban akkoriban jezsuiták tanítottak. Az iskoladrámákat kezdetben az udvaron levő fedett helyen, később a második emeleten épült színházi helyiségben mutatták be. (Nagy Béni: Az egri ciszterci gimnázium története.)

A „magyarított” szöveg az egri iskoladráma-kódexben fenn is maradt. Ezek a jezsuita „magyarítások” bizony nem az eredeti Molière-t vitték színpadra. Az az egyetlen tény, hogy kiiktatták a női szereplőket, magával hozta az egyes részek lényeges átdolgozását. Mégis hasznosnak kell tekintenünk a jezsuita diákszínpadok Molière-bemutatóit, mert „nyelvi erényeikkel, zamatos magyarságukkal, népiességgükkel mutattak előre a XVIII. századvégi világi színjátszás kibontakozása irányába.” (Mihályi Gábor: Molière, 149. oldal.)

Az Úrhatnám polgár eredeti zenéjét J. B. Lully (1632—1687) az olasz származású francia zeneszerző, a francia opera megalapítója, Molière kortársa és szerzőtársa írta. Zenéje, sajnos, elveszett. Ugyanerre a sorsra jutott Gretri francia operaszerző muzsikája is (1742—1813).

A következő néhány dalbetét és a „Török szertartás” zenéje azért készült, hogy szolgálja a nagymultú és jobb sorsra érdemes magyar iskoladráma ügyét. A budapesti Arany János gimnázium diákjai mutatták be 1959 februárjában. A dalok a XVI—XVII. század zenéjének hangulatát idézik, a „Török szertartás” indulójának (rondótéma) első 14 üteme magyarországi török dallamemlék a Linus-féle XVIII. századi táncgyűjteményből. (XXVI. szám, „TURC” felírással.)

A zenei betétek Mé s z ö l y Dezső fordítása alapján íródtak. Előadható zongorakísérettel is. Stílusosabb azonban, ha a kíséretet vonószonékar látja el. (4 első, 4 második hegedű, 3 mélyhegedű [vagy 4 harmadik hegedű], 2 gordonka és 1 gordon.) Lully zenekara XIV. Lajos udvarában 24 vonósból állt: „24 violins de roi.”

# 1. Mióta szép szemed

Andantino

Rezessy László

First system of the musical score. The vocal line (treble clef) begins with a rest, followed by the lyrics "Mi - o - ta" on a half note. The piano accompaniment (grand staff) starts with a half note chord in the right hand and a half note in the left hand, marked with a mezzo-forte (mf) dynamic. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 2/4.

Second system of the musical score. The vocal line continues with the lyrics "szép sze - med" and "meg - ej - té" on half notes. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and half notes in the left hand.

Third system of the musical score. The vocal line continues with the lyrics "met," and "nincs é - jem, nincs na - pom," on half notes. The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern.

Fourth system of the musical score. The vocal line concludes with the lyrics "a vágy bi - lincs - be zár." and "Ha" on half notes. The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern.

iggy meg - Ki - no - zod szép l - ris

*f*

hi - ve - det, jaj, az - za! mit te -

*mf*

szel, Ki vé - led szem - be száll!

*1.*

száll!

## 2. Azt hittem, Marika

Moderato, poco rubato

*mf*

Azt hit-tem, Marika jámbor lány, a

szen-tem, azt hittem, Marika szelíd, Kis barika.

*f* Jaj, jaj, jaj, a gonosz lány százszor oly ke-gyetlen, *mf* mint az orosz-lán!

*f* Jaj, jaj, jaj, a gonosz lány százszor oly ke-gyetlen, *mf* mint az orosz-lán!

# 3. Bordal

Con passione

mf

1. Deszén is a po- háv  
2. Ha bortól nedve- sül.  
törekeny kis ke- zed- ben!  
mea edesebb az ajk,

Tölts, edes Philli- sern, töltsegy pohárka bort! E kéz se bor  
s ha ajkad fürde- ti, még hódítobba bor! két é- gő vagy

szívembe vagyat olt. szikrátvetés po- háv, szikrátvetés hőze- rel- mem,  
szívemben össze- forr. két festvészene- dély edes rabságba hajt,

szikrátvetés lo- bog, borért, lányért lobog, ami szívem do- bog!  
edes rabságba hajt s örök lánggal lobog, ami szívem do- bog!

# 4. Török szertartás

Tempo di Marcia

The first system of musical notation is in G major (one sharp) and 4/4 time. It features a piano introduction with a mezzo-forte (mf) dynamic. The melody is in the right hand, and the bass line is in the left hand.

The second system continues the piano introduction. It includes a forte (f) dynamic marking. The melody and bass line are clearly defined.

The third system continues the piano introduction. It includes a fortissimo (ff) dynamic marking and a piano (p) dynamic marking. The melody and bass line are clearly defined.

The fourth system introduces the vocal parts. The melody is in the right hand, and the bass line is in the left hand. The vocal entries are marked with '8' and 'Al- li!'. The dynamics are mezzo-forte (mf) and forte (f).

The fifth system continues the vocal entries. The melody is in the right hand, and the bass line is in the left hand. The vocal entries are marked with '8' and 'Al- la!'. The dynamics are forte (f) and piano (pp).

Al-la ek-ber!

Andantino      Mufti:

1. Ha te tud ni szol-ni te  
2. En vadzs mufti te vadzs ki?

Te ha nem tud-ni! fog-ni be!

# Recitativo

Mufti:  
 Edz kifé - le? Edz kifaj - ta? Anabaptista?  
 Torökök: Mufti: Torökök: Mufti:  
 Anabaptista? Jok, jok, jok! Zwinglista? Jok, jok, jok! Kof - fi - ta?  
 Torökök: Mufti: Torökök: Mufti:  
 Jok, jok, jok! Huszita! Morista! Fronista? Jok, jok, jok! Athe -  
 is - ta? Jok, jok, jok! Luthe - rista? Jok, jok, jok! Kalvi - nista?



Törökök Mufti: Törökök: Mufti:

Jok, jok, jok! Bramina! Moffina! Zarina! Jok, jok, jok! Jok, jok, jok! Mahometá-na!

p dolce Törökök. Mufti: Törökök

Mahometá-na! Hi valla! Hi valla! Hodz hivja! Hodzs hivja! Dzsuv.

di-na! Dzsuv-di-na! Dzsuv-di-na! Dzsuv-di-na! Dzsuv-di-na! Dzsuv.

Mufti: (imádkozik)

na! Mahometta, Mahomet-ta!

Kedzselmeznı a Dzsurdı- na! Te kedzselmed meqenged- ni,

en Dzsurdına lovaq ten- ni: Adnı szablya etturbán- ta,

adnı gá-lya, grandarmá- da. Mamamusı a Dzsurdı- na,

olta-madzni Paleszti- na. Mahometta, Mahomet- ta,

kedzselmedzni a Dzsurdina! Van jóturka

*mf*

*mf*

*mf*

Törökök: *mf*

a Dzsurdina! Hi valla! Hi valla! Illa alla hulla

*mf*

Törökök: *mf* Tempo di Marcia

villa-baba-hu! Illa-alla-hulla villa-baba-hu!

*mf*

Törökök: (táncolnak) *mf*

Hu-hu, hu-hu, hu-hu,

hu - hu,

hu - hu,

*f*

Lassan, tréfás ünnepélyességgel

hu - hu!

*sf* *mf* *f*

Jourdain úr:

Jó!

*ff*

18 - - - - -

18 - - - - -

Mufti:

Törökök:

Mufti:

Te vadzs briganti? Nó, nó, nó! Te vadzs kura ffi?

*f* II-da volta sine ~

Törökök:

Mufti:

Nó, nó, nó! Turbánta ad-ni, turbán-ta ad-ni!

*mf*

Recitativo

Mufti:

Szu-l-tán lovagja te Kapja szablya!

*mf* *f*

Allegretto

Törökök:

Szu-l-tán lovagja, te Kapja szablya! te Kapja szablya!

*mf*

Allegro vivace

Mufti

Csihi-puhi mamamusi, mamamusi csihi-puhi!

*f* *sf*

Torokok

Csihi-puhi mamamusi, mamamusi csihi-puhi!

*sf* *sf* *ff rit*

Lassan

Mufti (Torokok ismétlik)

Tenem i-rul, te nem pi-rul, te vadzslovag te

*mf* *f*

vadzsnadzsr mamamusi len-ni, mamamusi len-ni!

8 - - -

Tempo di Marcia Kivonulás

Torokok.

First system of musical notation. It features a vocal line in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 2/4 time signature. The vocal line includes the lyrics "Hu - hu!" and "Hu - hu!". The piano accompaniment is in bass clef, starting with a mezzo-forte (mf) dynamic. The system consists of four measures.

Second system of musical notation. It continues the vocal and piano parts. The vocal line has the lyrics "Hu - hu!" and "Hu - hu!". The piano accompaniment includes a forte (f) dynamic marking. The system consists of four measures.

Third system of musical notation. It continues the vocal and piano parts. The vocal line has the lyrics "Hu - hu!" and "Hu!". The piano accompaniment includes a fortissimo (ff) dynamic marking. The system consists of four measures.

Fourth system of musical notation. It continues the piano part. The system consists of four measures. A dynamic marking of sf (sforzando) is present. The system ends with a double bar line and the number 1959 II.